

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний аграрний університет
Економічний факультет

ПРОГРАМА

кваліфікаційного іспиту за фахом
для спеціальності 292 „Міжнародні економічні відносини”
освітнього ступеня “Магістр”

Львів-2018

ЗМІСТ

	Стор.
Навчальні програми дисциплін	
1. Європеїстика та європейський бізнес	3
2. Зовнішньоекономічна політика країн (регіонів світу)	7
3. Маркетинг	10
4. Системи регулювання міжнародних економічних відносин	14
5. Світові та регіональні економічні об'єднання	20
6. Міжнародні системи та глобальний розвиток	24
7. Методологія і організація наукових досліджень	29
8. Міжнародна економіка	32
9. Менеджмент	39
10. Управління ТНК	42

Європеїстика та європейський бізнес

Тема 1. Європейський цивілізаційний процес і європеїстика

Європеїстика як наука і навчальна дисципліна. Структура, методологія та функції європеїстики. Досвід навчання європеїстиці. Теоретичні та практичні завдання європеїстики. Європейський цивілізаційний процес - актуальний науковий напрям в рамках європеїстики. Специфіка та завдання курсу, інтердисциплінарні зв'язки.

Тема 2. Історія ЄС

Ідеї європейського об'єднання напередодні і після Другої світової війни. Побудова спільності. План Маршала. Римські Угоди. Перше розширення. Нова політика. Договір про об'єднання. Друге розширення. Політична роль економічного і валютного союзів. Створення Європейського союзу. Три стовпи. Дебати щодо конституції об'єднаної Європи. Специфіка останнього розширення ЄС 2004 - 2007 рр.

Тема 3. Конструкція та функціональні основи ЄС

Правова основа ЄС. Політична система Європейського союзу. Функціонування подвійної виконавчої влади: прерогативи і делеговані повноваження. Інституціональна побудова ЄС. Законодавчі і судові органи. Функції Європарламенту. Організація роботи європейських комісій. Специфіка управління ЄС. Механізм прийняття рішень. Публічні фінанси ЄС. Демократичний контроль за виконавчою владою в ЄС. Партійна система ЄС. Система лобіювання в ЄС.

Тема 3. Напрями спільної політики ЄС

Спільна європейська політика як категорія аналізу. Суть інтеграційної політики. Типологія напрямів спільної європейської політики (регуляторний, перерозподільчий, громадянський). Суть та функції спільного ринку. Потенціал загальноєвропейського ринку. Політика захисту конкуренції. Енергетична політика та ресурсозбереження. Спільна сільськогосподарська політика. Бюджетна політика ЄС. Соціальна та екологічна політика. Освітньо-культурна політика. Політика в галузі наукових досліджень і розвитку високих технологій.

Тема 4. Перспективні стратегії ЄС

Реформування ЄС: політичні інституціональні і юридичні проблеми. Політичні дискусії на громадському та інституціональному рівнях. Кризові явища в ідеології та політиці ЄС. Особлива позиція Великобританії. Єврооптимізм як ідеологія і практика. Політика і конструкції розширення ЄС.

Основні інструменти і ключові інституції. Проект Східного партнерства. Євроскептицизм як ідеологія послаблення ступеню інтеграції та припинення розширення ЄС.

Тема 5. Відносини між ЄС і Україною

Генеza європейського вибору України. Визначення параметрів та векторів взаємовідносин. Проблеми залучення України до Європейського союзу. Роль і місце України у проекті Східного партнерства. Політична і економічна угода про асоціацію з ЄС: зміст, значення, функціональність та можливі наслідки.

Тема 6. Загальна характеристика європейського бізнесу

Інтернаціоналізація, як сучасна тенденція розвитку європейського бізнесу. Загальна характеристика сучасних умов розвитку європейського бізнесу.

Сутність та мотивація європейського бізнесу. Види європейського бізнесу. Умови розвитку та порівняльні характеристики європейського бізнесу.

Тема 7. Інституційне забезпечення європейського бізнесу

Система правових інститутів, що формують правове середовище європейського бізнесу. Координація дій країн Європи у різних секторах економіки. Принципи та форми єдиної аграрної політики ЄС. Проблеми співробітництва країн Європи у сфері енергетики. Особливості регулювання європейської конкурентної політики.

Тема 8. Специфіка підприємництва у перспективних секторах європейської економіки

Страховий бізнес у Європі. Банківські ризики. Європейський ринок страхових послуг. Інтернаціоналізація страхового бізнесу.

Ведення європейського бізнесу у промисловості. Ведення аграрного бізнесу у країнах ЄС. Специфіка європейського бізнесу у країнах Європи.

Тема 9. Електронна комерція у європейському бізнесі

Електронна комерція: сутність, переваги та недоліки. Основні моделі електронної комерції та особливості їх реалізації.

Ініціатива – “Електронна Європа- інформаційне суспільство для всіх”. Використання електронної комерції у різних сегментах економіки і європейського бізнесу: поточний стан і перспективи.

Тема 9. Культура європейського бізнесу

Поняття ділової культури і значення крос-культурних відмінностей у європейському бізнесі. Професійна культура бізнесової діяльності. Етика у

європейському бізнесі: рівні аналізу для підприємницьких рішень. Основні ознаки успішної ділово поведінки.

Особливості протоколу країн Європи, яких дотримуються ділові партнери при міжнародному спілкуванні. Основні традиції та особливості культури бізнесу країн Європи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Беренд І. Т. Європа від 1980 року \ І. Т. Беренд. – К. : Наука, 2011. – 340 с.
2. Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навч. посіб. для вищ. навч. заклад. \ П. Ю. Буряк. – К. : Хай-Тек-Прес, 2007. – 335 с.
3. Гембел Е. Європейський Союз і світова політика. Консенсус і розбіжності \ Е. Гембел, Д. Лейн. – К. : Наука, 2011. – 352 с.
4. Гоці С. Європейська комісія. Процеси ухвалення рішень і виконавчі повноваження \ С. Гоці. – К. : К. І. С., 2007. – 202 с.
5. Європейська інтеграція : навч. посіб. для вищ. навч. заклад \ Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки. – 2-ге вид, перероб. й допов. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Л. Українки, 2011. – 759 с.
6. Європейський Союз : перспективи української інтеграції. – К. : Еліт-прес, 2008. – 68 с.
7. Копійка В. В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення : навч. посіб. для вузів \ В. В. Копійка. – К. : ІнЮре, 2001. – 447 с.
8. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування навч. посіб. \ В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К. : Знання, 2009. – 751 с.
9. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для вузів \ М. В. Кордон. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 171 с.
10. Коссе І. Євроінтеграція : досвід країн Вишеградської четвірки та українські реалії \ І. Коссе. – К., 2014. – 87 с.
11. Куленкова О. Ю. Європейські принципи державного правління \ О. Ю. Куленкова. – К. : УАДУ, 2000. – 50 с.
12. Малик Я. Й. Європейська інтеграція : навч. посіб. \ Я. Й. Малик. – К. : Знання, 2011. – 422 с.
13. Мільчарек Д. Європейський Союз та його місце в сучасному світі \ Д. Мільчарек. – Львів : Інформація. Поступ. Перспективи, 2008. – 171 с.
14. Сидорчук О. Європеїзація Центральної та Східної Європи \ О. Сидорчук. – К. : Юніверс, 2010. – 281 с.
15. Яхтенфукс М. Європейська інтеграція \ М. Яхнефукс, Б. Колер-Кох. – К. : Києво-Могилян. Академія, 2007. – 393 с.

ДОПОМІЖНА

1. Берггрюен Н. Європа майбутнього : рух до федерального союзу \ Н. Берггрюен \ Зовнішні справи. – 2013. – №5. – С. 42-45
2. Гнатюк О. Європа – минуле і майбутнє. Візії та ревізії \ О. Гнатюк \ міжнародна конференція пам'яті ЄжиҐедройця, К., 2006
3. Горбатенко В. П. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми : монографія \ Горбенко В. П. – К. : Юридична думка, 2005. – 329 с.
4. Топиха В. І. Європейська інтеграція і транскордонне співробітництво країн Чорноморського басейну : монографія \ В. І. Топиха. – Миколаїв, МДАУ, 2007. – 299 с.
5. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття : довідник \ Т-во «Український народний дім в Чернівцях». – Чернівці, 2010. – 210 с.
6. Орел А. Європа: яке завтра? \ А. Орел \ Зовнішні справи.– 2013. – №5. – С. 9-11
7. Рудняков П. Європейський Союз-Україна: еволюція підходів \ П. Рудняков \ Політична думка. – 2014. – №1. – С. 87-96
8. Стадник О. Г. ЄС як економічне і політичне об'єднання та можливі наслідки асоціації з ним \ О. Г. Стадник \ Географія. – 2014. – № 21-22. – С. 31-36
9. Цифра Ю. ЄС+Україна = Угода про асоціацію... Саміт «Східного партнерства» й подальша кооперація \ Ю. Цифра \ Віче. – 2013. – №23. – С. 7-11

Зовнішньоекономічна політика країн (регіонів світу)

Тема 1. Політичні процеси та проблеми в сучасному світі

Особливості зовнішньоекономічної політики на сучасному розвитку міжнародних відносин. Сучасні економічні моделі світу. Проблеми глобалізації у сфері зовнішньоекономічної політики.

Тема 2. Інтеграційні процеси в сучасному світі та їх вплив на зовнішньоекономічну політику країн (регіонів)

Міжнародна інтеграція в світовій політиці як соціальне явище. Розвиток інтеграційних процесів у Європі. Особливості розвитку інтеграційних процесів у різних регіонах світу.

Тема 3. Світові геополітичні центри та їх вплив на світову зовнішньоекономічну політику

Суть, методи та функції геополітики. Сучасні геополітичні моделі. Спільність інтересів у міжнародних відносинах і забезпечення глобальної безпеки.

Тема 4. Особливості сучасної зовнішньоекономічної політики держав Європи

Роль Європи в розвитку світового господарства. Загальні відомості про Європу. Поділ на Субрегіони. Зовнішньоекономічна політика країн Західної Європи: Федеративна Республіка Німеччина, Велика Британія, Франція. Зовнішньоекономічна політика Південної Європи (Італія). Зовнішньоекономічна політика країн Центральної та Східної Європи: Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова.

Тема 5. Зовнішньоекономічна політика держав Південно-Західної та Центральної Азії

Загальні відомості про Азію. Поділ на субрегіони. Особливості зовнішньоекономічної політики країн Південно-Західної Азії: Туреччина, Ісламська Республіка Іран. Зовнішньоекономічна політика країн Центральної Азії: Узбекистан, Казахстан.

Тема 6. Зовнішньоекономічна політика держав Південної, Східної та Південно-Східної Азії

Особливості зовнішньоекономічної політики країн Південної Азії: Індія
Зовнішньоекономічна політика країн Східної Азії: Китайська Народна Республіка, Японія. Зовнішньоекономічна політика країн Південно-Східної Азії: Індонезія.

Тема 7. Актуальні проблеми зовнішньоекономічної політики країн Північної Америки

Зовнішньоекономічна політика США та їх позиції на міжнародній арені. Сучасна концепція зовнішньоекономічної політики Канади. Зовнішньоекономічна політика Мексиканських сполучених штатів.

Тема 8. Роль держав Латинської Америки у світовій зовнішньоекономічній політиці

Загальна характеристика країн Латинської Америки. Особливості економічного розвитку Латиноамериканського регіону. Зовнішньоекономічна політика країн Центральної Америки та Карибського регіону: Куба. Зовнішньоекономічна політика країн Південної Америки: Бразилія та Аргентина

Тема 9. Особливості зовнішньоекономічної політики країн Африки

Особливості зовнішньоекономічної політики країн Північної Африки: Єгипет. Зовнішньоекономічна політика країн Західної Африки: Нігерія. Зовнішньоекономічна політика країн Центральної Африки: Демократична Республіка Конго. Зовнішньоекономічна політика країн Східної Африки: Кенія. Зовнішньоекономічна політика країн Країни Південної Африки: Південно-Африканська Республіка.

Тема 10. Україна в системі міжнародних зовнішньоекономічних зв'язків

Участь України у європейській та світовій зовнішньоекономічній політиці. Зовнішньоекономічна стратегія України. Європейська інтеграція – як ключовий пріоритет зовнішньої політики України.

Список рекомендованої літератури

1. Беленький П.Ю. Управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах глобалізації в конкуренції // Україна в ХХІ столітті: концепції та моделі економічного розвитку. – Львів: НАН України. Інститут регіональних досліджень, 2000. – 448 с.
2. Беляєв О.О. Економічна політика: навч. посіб. / О.О. Беляєв, А.С. Бебело, М.І. Діба та ін. – вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 288 с.
3. Білецька Л.В. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: підручник / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688 с.
4. Гош О.П. Теоретичні засади економічної політики: навч. посіб. / О.П. Гош. – К.: Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, 2006. – 332 с.
5. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період : навчально-методичний посібник із курсу / С. О. Рудько. – Острогоз : Видавництво

Національного університету «Острозька академія», 2012. – 412 с.

6. Іваницька О. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки) / О.Іваницька. – К.: Слово, 2012. – 720 с.

7. Крушинський В. Британська Європа чи європейська Британія: Великобританія в європейських інтеграційних процесах / В.Крушинський. – К.: Київський університет, 2003. – 214 с.

8. Міжнародні відносини та світова політика / Під ред. В.А. Манжолі, кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 863 с.

9. Палехова В.А. Політична економія: підручник / В.А. Палехова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 332 с.

10. Уманців Ю.М. Механізм економічної політики: навч. посіб. / Ю.М. Уманців, О.І. Міняйло. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 436 с.

11. Федоренко В.Г. Політична економія: підручник / В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін; за науковою ред. д.е.н. проф. В.Г. Федоренка. – К.: Алерта, 2008. – 487 с.

12. Філіпенко А.С. Теорія міжнародної економічної політики / А.С. Філіпенко. – К.: «Академвидав», 2013. – 216 с.

13. Чекаленко Л. Д., Федуняк С. Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 464 с.

Маркетинг

Тема 1. Організація маркетингової діяльності

Основні елементи маркетингу. Причини розвитку маркетингу. Історична періодизація розвитку маркетингу. Суть основних концепцій розвитку маркетингової діяльності комерційних підприємств. Основні принципи та функції маркетингу. Суть основних методів маркетингової діяльності. Основні переваги і недоліки маркетингу. Види маркетингу Вам відомі і в чому їх суть. Зовнішні та внутрішні чинники маркетингу. Суть стратегічного планування, основні функції. Основні етапи внутрішнього стратегічного планування. Основні показники результативності маркетингової діяльності.

Тема 2. Система маркетингових досліджень і маркетингової інформації

Основні принципи маркетингового дослідження. Об'єкти аналізу в маркетингу. Основні сфери маркетингових досліджень. Послідовність здійснення маркетингового дослідження в підприємстві. Організаційні форми маркетингового дослідження. Суть маркетингового середовища, з яких елементів воно складається. Суть поняття "мікросередовище". Суть системи маркетингової інформації та основні її підсистеми. Суть первинної інформації, які в неї переваги та недоліки. Суть вторинної інформації, перелічіть її переваги, недоліки та джерела отримання. Суть оцінки ринкових можливостей підприємства. Суть поняття "місткість ринку", "насиченість ринку" і "ринкова частка підприємства". Основні види бенчмаркетингу.

Тема 3. Ринок і його структура

Основні властивості ринку. Основні ознаки наявності ринку. Складові інфраструктури ринку. Ознаки класифікації ринків.

Механізм функціонування ринку. Кон'юнктура ринку, характерні риси та показники. Чинники впливу на формування потреб. Що таке попит і які чинники впливають на його формування потреб. Основні особливості попиту. Опишіть загальну класифікацію попиту. Суть поняття "пропозиція" і чинники впливають на її формування. Охарактеризуйте основні концепції визначення попиту. Методи оцінки поточного і перспективного попиту Вам відомі. Охарактеризуйте основні методи прогнозування збуту товарів.

Тема 4. Комплексне дослідження ринку

Методика комплексного дослідження ринку. Основні етапи вивчення та прогнозування економічної кон'юнктури. Переваги і недоліки ринкового

сегментування. Основні принципи сегментації. Критерії вибору сегмента ринку для підприємства. Основні стратегії охоплення ринку.

Тема 5. Товар в маркетинговій діяльності

Три основні рівні товару. Етапи процесу розробки нового товару. Чинники визначення розробки і впровадження нової продукції. Суть поняття “споживчі властивості товару”, основні характеристики. Функції товарної марки. Переваги та недоліки використання упаковки.

Тема 6. Життєвий цикл товару (ЖЦТ)

Основні етапи життєвого циклу товару. Основні засади зняття товару з виробництва і ринку. Види життєвих циклів. Суть модифікації товару, ринку, комплексу маркетингу.

Тема 7. Товарорух, система оптової та роздрібної торгівлі

Суть товароруху, його мета. Основні елементи товароруху? Основні рішення, які приймаються щодо товароруху і просування продукції від виробника до споживача. Функції каналу розподілу. Рівні каналу розподілу. Традиційний канал розподілу. Умови доцільності використання інтенсивного розподілу, селективного розподілу і розподілу на правах винятковості. Види оптової торгівлі. Основні види роздрібної торгівлі.

Тема 8. Конкуренція і конкурентоспроможність

Основна суть конкуренції. Основні види і різновиди конкуренції.

Методи конкурентної боротьби. Вплив сегментації на рівень конкуренції. Основні стратегії конкуренції. Суть конкурентоспроможності товару. Параметри конкурентоспроможності товару. Показники конкурентоспроможності. Основні міжнародні критерії, за якими оцінюють конкурентоспроможність товару.

Тема 9. Ціна в маркетинговій діяльності

Ознаки та класифікація маркетингової товарної політики. Показник еластичності попиту, його ознаки. Методи ціноутворення у практиці, переваги

і недоліки. Види витрат на виробництво і реалізацію товару. Значення дослідження цін конкурентів.

Тема 10. Комплекс маркетингових комунікацій

Процес маркетингових комунікацій. Основні етапи формування комплексу маркетингових комунікацій. Переваги і недоліки застосування різних засобів впливу. Методи розрахунку витрат на організацію процесу маркетингових комунікацій. Напрями здійснюється стимулювання збуту. Суть поняття “пропаганда”, основні форми її вияву. Основні етапи процесу прийняття рішення щодо пропаганди. Процес персонального продажу. Умови доцільності застосування персонального продажу.

Тема 11. Організація реклами

Основні властивості, функції та конструктивні риси реклами. Цілі та завдання реклами. Етапи розробки плану реклами. Основні стадії здійснення комерційної реклами. Основні різновиди реклами. Основні переваги та недоліки реклами в пресі, на телебаченні, на радіо, прямої поштової реклами та спеціальних видів реклами.

Тема 12. Маркетинг послуг та сфера некомерційної діяльності

Суть поняття “маркетинг послуг”. Вигоди від застосування некомерційного маркетингу. Суть маркетингу організацій. Класифікація маркетингу місць. Суть маркетингу особи.

Тема 13. Організація і контроль маркетингового обслуговування підприємства

Етапи розвитку маркетингових структур. Основні принципи створення маркетингових організаційних структур. Типи структур маркетингових відділів, переваги та недоліки. Мета і завдання роботи відділу маркетингу в підприємстві. Функції, права та відповідальність відділу маркетингу? Види маркетингового контролю.

Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Крикавський Є. В. Маркетинговий менеджмент / навч. посіб. / Є. В. Крикавський, І. О. Дейнега, О. В. Дейнега, І. Ф. Лорві. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 380 с.
2. Гаркавенко С. С. Маркетинг : підручник / С. С. Гаркавенко. – К. : Лібра, 2010. – 708 с.
3. Гірченко Т. Д. Маркетинг : навч. посіб. / Т. Д. Гірченко, О. В. Дубовик. – К. : «Фірма «ІНКОС», Центр навч. літ., 2007. – 255 с.

Допоміжна:

4. Азарян Е. М. Оптовая торговля : инфраструктура и тенденция развития : монография / Е. М. Азарян. – Донецк : Дон ГУЭТ, 2005. – 293 с.
5. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент: навч. посіб. / О.А. Біловодська – К. : Знання, 2010. – 332 с.
6. Бойчук І. В. Маркетинг промислового підприємства. : навч. посіб. / І. В. Бойчук, А. Я. Дмитрів – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 620с.
7. Братко О. С. Маркетингова політика комунікацій : навч. посіб. / О. С. Братко. – Тернопіль : Карт-бланк, 2006. – 275 с.
8. Корягіна С.В. Маркетинговий аудит :навч.посіб. / С.В. Корягіна, М.В. Корягін. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 320 с.
9. Крикавський Є. В. Стратегічний маркетинг: навч. посіб. / Є. В. Крикавський, Л. І. Третякова, Н. С. Косар. Львів: В-во «Львівська політехніка», 2012. – 256 с.
10. Лаврова Ю.В. Маркетинг. Класичні положення і особливості застосування на транспорті: конспект лекцій / Ю. В. Лаврова - Харків: В-во ХНАДУ, 2012. – 227 с.
11. Липчук В. В. Маркетинг: основи теорії та практики : навч. посіб. / В. В. Липчук, Р. П. Дудяк, С. Я. Бугіль. – Львів : Магнолія плюс, 2014. – 288 с.
12. Маркетинг у галузях і сферах діяльності : навч. посіб. / За ред. Буднікевич І. М. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 536 с.
13. Мороз Л. А. Маркетинг : підручник / Л. А. Мороз, Н. І. Чухрай. – 4-те вид., без змін. – Львів : Інтелект-Захід, 2009. – 244 с.
14. Окландер М. А. Маркетингова товарна політика. : навч. посіб. / М. А. Окландер, М. В. Кірносова – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 208 с.
15. Пилипчук В. П. Промисловий маркетинг / В. П. Пилипчук, О. Ф. Онач, Л. П. Коваленко. – К. : Центр навч. літ., 2005. – 264 с.
16. Планування маркетингу. 2-ге вид. перероб. та доп. : навч. посіб. / О. А. Овечкіна, Д. В. Солоха, К. В. Іванова, В. В. Морєва, О. В. Белякова, О. Б. Балакай – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 352 с. Соловійов І. О. Агрмаркетинг : системна методологія, реалізація концепції : монографія / І. О. Соловійов. – Херсон : Олди-плюс, 2008. – 344 с.
17. Прауде В. Р. Маркетинг : навч. посіб. / В. Р. Прауде, О. Б. Білий. – К. : Вища шк., 1994. – 256 с.

Системи регулювання міжнародних економічних відносин

Тема 1. Сутність, середовище та інфраструктура МЕВ

Сутність МЕВ, основні визначення. Світове господарство як об'єкт МЕВ, його суттєва характеристика і взаємозв'язок з міжнародними економічними відносинами.

Передумови становлення та розвитку МЕВ. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція.

Об'єкти МЕВ. Суб'єкти МЕВ. Особливості держави як суб'єкта МЕВ. Організаційно-правові форми юридичних осіб у міжнародній господарській практиці. Суб'єкти МЕВ України.

Механізм реалізації МЕВ.

Основні характеристики сучасного етапу розвитку міжнародних економічних відносин. Фактори впливу на МЕВ (політичні, соціально-економічні, науково-технічні, правові, екологічні тощо).

Рівні функціонування МЕВ (міжнародні економічні контакти, взаємодія, співробітництво, інтеграція). Системне визначення МЕВ.

Поняття середовища МЕВ, його структуризація та особливості. Специфіка аналізу й оцінка середовища МЕВ.

Тема 2. Історія розвитку МЕВ

Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу. Зародження та розвиток міжобщинних господарських зв'язків. Особливості зовнішньоекономічних відносин стародавніх держав.

Міжнародні економічні відносини епохи середньовіччя. Зовнішньоторговельні відносини при феодалізмі. Зовнішньоекономічні зв'язки Київської русі, Російської централізованої держави та Запорозької Січі. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Сходу.

Міжнародні економічні відносини в умовах становлення індустріальної цивілізації. Зовнішня торгівля у період первісного нагромадження капіталу. Міжнародний поділ праці та формування світового ринку.

Міжнародні економічні відносини індустріальної епохи. Монополістичний капіталізм і система економічних відносин світового господарства. Розвиток всесвітніх економічних зв'язків у першій половині ХХ ст. Світогосподарські зв'язки у повоєнні роки.

Тема 3. Міжнародний поділ праці як основа розвитку МЕВ

Визначення основних термінів теми: виграш від торгівлі; кооперування виробництва та міжнародна спеціалізація; обмін; подетальна спеціалізація; фактори виробництва; економічний потенціал. Сутність та види міжнародного поділу праці.

Міжнародний поділ праці у (МПП) економічній науці. Економічні доктрини А. Сміта і Д. Рікардо. Праця Д. Рікардо "Початок політичної економії та оподаткування".

Фактори виробництва як передували МПП: праця, капітал, земля, технологія.

Тема 4. Міжнародні торговельні відносини

Місце міжнародної торгівлі в МЕВ. Теорії міжнародної торгівлі. Показники розвитку міжнародної торгівлі.

Форми міжнародної торгівлі за специфікою регулювання: звичайна, за режимом найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна.

Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів: традиційна (проста), торгівля за кооперацією, компенсаційна (зустрічна), оренда (лізинг).

Методи міжнародної торгівлі. Міжнародні товарні біржі. Міжнародні виставки.

Тема 5. Міжнародний рух капіталу

Міжнародний рух капіталу як форма МЕВ. Причини і сутність вивозу (експорту) капіталу. Відтік капіталу. Рух капіталу міжнародних корпорацій. Фактори, що стимулюють вивіз капіталу.

Цілі і форми вивозу капіталу. Державний і недержавний (приватний) капітал. Підприємницький і позичковий капітал. Здійснення прямих і позичкових (портфельних) інвестицій. Міжнародний кредит та його основні види.

Кредити: зв'язаний і фінансовий; товарний і валютний; приватний, урядовий, змішаний, міжнародних установ; забезпечений і бланковий; короткостроковий, середньостроковий і довгостроковий. Формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів. Функціональна структура: світовий грошовий ринок і світовий ринок капіталів. Географічна структура.

Тема 6. Вільні економічні зони

Місце вільних економічних зон у міжнародних економічних відносинах країн. ВЕЗ як особлива форма МЕВ.

Історія вільних економічних зон: від “Porto franko” до науково-технічних зон та регіональних союзів. Загальна етапність розбудови вільних економічних зон, послідовна модифікація їх типів, географічні особливості поширення СЕЗ. Перелік цілей, які ставились при створенні зон країнами, що належать до різних груп - промислово розвинених, тих, що розвиваються, та країн, які мали централізовано керовану економіку.

Тема 7. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини

Національні, міжнародні і світові валютні системи. Поняття валюти та її види. Оборотноість валифи Валютної паритет. Валютний курс.

Основні риси міжнародної валютної системи та етапи її розвитку. Бреттон-Вудська та Ямайська міжнародні валютні системи. Утворення сучасної

валютної системи і тенденції її розвитку. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародні колективні резервні валютні одиниці.

Тема 8. Міжнародні науково-технічні відносини

Міжнародні науково-технічні відносини як форма МЕВ. Сутність та особливості науково-технічних відносин. Поняття технології. Поняття міжнародної передачі технології. Правові форми захисту технології. Патент. Ліцензія. Копірайт. Товарна марка. Форми передачі технології. Патентна угода. Ліцензійна угода. Ноу-хау. Інжиніринг. Франчайзинг. Міжнародне технічне сприяння (технологічні гранти, співфінансування технічного сприяння).

Міжнародна торгівля ліцензіями. Динаміка розвитку міжнародної торгівлі ліцензіями. Географія міжнародної торгівлі ліцензіями. Роль ТНК у міжнародній ліцензійній торгівлі. Патентна ліцензія. Безпатентна ліцензія. Проста ліцензія. Виключна ліцензія. Повна ліцензія.

Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили

Міграція населення і міграція робочої сили. Економічна природа, рушійні сили й етапи міжнародної міграції робочої сили. Основні поняття і категорії робочої сили та її міжнародної міграції. Види міжнародної міграції: остаточна, тимчасова, сезонна, маятникова; добровільна і примусова; робочих і спеціалістів. "Відплив умів", його причини, напрями, кількісна та якісна оцінки.

Масштаби й головні напрями сучасних міграційних процесів. Вплив НТР і транснаціональних корпорацій на міжнародну трудову міграцію. Формування і розвиток світових ринків робочої сили.

Тема 10. Транспортне забезпечення МЕВ

Роль транспортного забезпечення міжнародних економічних відносин, зокрема торговельних відносин. Класифікація міжнародних транспортних послуг.

Основні види транспортних перевезень. Характеристика міжнародних морських перевезень. Значення морського транспорту для міжнародної торгівлі. Трапове та лінійне судноплавство. Каботажні перевезення. Характеристика міжнародних річкових перевезень. Характеристика міжнародних повітряних перевезень. Роль і значення авіаційного транспорту при міжнародних пасажирських перевезеннях. Характеристика міжнародних залізничних перевезень. Характеристика міжнародних автомобільних перевезень.

Тема 11. Сутність і форми міжнародної економічної інтеграції

Поняття та основні риси міжнародної економічної інтеграції. Передумови і умови її становлення як якісно нового рівня МЄВ.

Рівні розвитку міжнародної економічної інтеграції: головний рівень інтеграційного розвитку; господарська взаємодія окремих держав; взаємодія різних партій, органів, союзів, соціальних груп, окремих громадам різних країн; функціонування інтеграційного угруповання окремих країн.

Тема 12. Особливості розвитку європейської економічної інтеграції

Особливості розвитку інтеграційних процесів в Європі. Європейське співтовариство (ЄС) та його склад. Цілі створення ЄС, логіка його становлення та основні етапи розвитку. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Паризький договір. Створення ЄЕС і Євроатома. Римський договір. Митний союз. Формування спільного ринку. Цілі, механізми та особливості формування валютно-економічного і політичного союзу.

Список рекомендованої літератури

1. Бестужева С.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / С.В. Бестужева; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2009. – 384 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підручник / С.Я. Боринець. – 5-те вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
3. Волоснікова Н. М. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Н.М. Волоснікова, С. О. Климова ; С. І Архієреєв (ред); Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х., 2010. – 271 с.

4. Делен С.А. Мировая экономика : консп. лекцій / С.А. Делен. – М.: А-Приор, 2010. – 141 с.
5. Киреев А.П. Международная экономика: В 2 ч. / А.П. Киреев. – М.: Международ.отношения, 2003.
6. Козак Ю.Г., Єхануров Ю.І., Ковалевський В.В. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. посіб./ За ред. Ю.Г. Козака. – К.: Центр навч. літ-ри., 2005. – 353 с.
7. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б.Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
8. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К.: КНТЕУ, 2007. – 396 с.
9. Міжнародна економіка: підручник/ за ред. Румянцева А.П. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 447 с.
10. Міжнародна економіка: навч.-метод.посібник для самоств.вивч.дисц. А.М.Поручник, Я.М.Столярчук, О.Д.Павловська та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Поручника. – К.: КНЕУ, 2005. – 156 с.
11. Міжнародна економіка: Навч. посіб./За ред.. С.В. Фомішина. – Львів:Новий світ. 2011.– 445 с.
12. Роньшина Н.И. Международные экономические отношения: консп. лекцій / Н.И. Роньшина, Н.С. Носова. – М.: Эксмо, 2008. – 146 с.
13. Семенов Г.А. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г.А. Семенов, А.Г. Семенов, В.В. Томарева, Л.О. Жилінська; Класич. приват. ун-т. - 3-тє вид., переробл. і допов. – Запоріжжя, 2010. – 214 с.
14. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
15. Філіпенко А.С., Рогач О.І., Шнирков О.І. Світова економіка: Підручник. – К.: Либідь, 2002. – 582 с.

Світові та регіональні економічні об'єднання

Тема 1. Поняття, сутність та об'єктивні засади міжнародної формування світових та регіональних економічних об'єднань

Передумови формування міжнародних об'єднань. Об'єктивні засади та сутність міжнародних об'єднань. Просторовий та організаційний зрізи МЕІ.

Основні інтеграційні центри. Інтеграція України у міжнародну економіку та актуальність дослідження проблем міжнародної економічної інтеграції.

Світові та регіональні економічні об'єднання у структурі міжнародних економічних відносин. Історичні етапи еволюції світових та регіональних економічних об'єднань.

Тема 2. Історія та сучасні напрями діяльності

Історичні витоки формування інтеграційних процесів. Економічні наслідки МЕІ.

Вплив на світові економічні об'єднання глобалізації міжнародних економічних відносин. Глобалізація та інтеграція: спільне та особливе.

Основні центри регіональної інтеграції. Глобалізація та інтеграція: спільне та особливе. Наслідки, показники інтеграції.

Тема 3. Соціокультурні передумови формування світових та регіональних економічних об'єднань

Вплив інституціональних чинників на розвиток МЕІ. Національна культура та соціальні орієнтації ціннісної системи як чинники формування специфічних моделей господарської діяльності, економічного устрою, міжнародної кроскультурної взаємодії.

Вплив географічних, природно-ресурсних та кліматичних чинників на характер інтеграції. Соціальні властивості матеріально-технологічного середовища як чинник МЕІ.

Особливості національної культури та пріоритет соціальних орієнтацій ціннісної системи як чинник міжнародної економічної взаємодії.

Тема 4. Рівні міжнародної регіональної економічної інтеграції

Преференційний союз. Вільний торговельний простір. Митний союз. Особливості податкової політики митного союзу.

Спільна зовнішньоторговельна політика. Сучасні кроки національні дослідження господарчих цінностей національних культур.

Форми регіональної економічної інтеграції. Економічні теорії інтеграції. Утворення спільного ринку та його наслідки. Руйнування митних бар'єрів.

Тема 5. Розвиток інтеграційних процесів в північноамериканській зоні вільної торгівлі (НАФТА)

Передумови та специфіка чинників інтеграції на Північноамериканському континенті. Форми міжнародної інтеграційної взаємодії суб'єктів господарювання.

Стан, наслідки та перспективи інтеграції для країн- учасниць. Участь Канади у функціонуванні НАФТА.

Торгівельні війни між США та Мексикою. Вплив політичних чинників на діяльність НАФТА. Взаємодія НАФТА та ОПЕК. Конкуренція за ресурси між НАФТА та ОПЕК.

Тема 6. Інтеграційні процеси в ЄС: історія, сучасний стан та перспективи розвитку

Основні інтеграційні об'єднання Європи. Структура керівних органів ЄС. Європейське товариство вугілля та сталі.

Сучасний стан та перспективи інтеграційних процесів в ЄС. Демографічний чинник розвитку європейської економіки. Проблеми європейської інтеграції.

Перспективи членство України у Європейському Союзі. Вплив нових членів ЄС на його відносини із Україною.

Тема 7. Економічна інтеграція в Південній Америці та її еволюція

Особливості природно-ресурсного та соціокультурного потенціалу регіональної інтеграції.

Основні інтеграційні об'єднання регіону. МЕРКОСУР. Вплив цін на нафту на економічний розвиток Південної Америки. Значення політичного чинника у соціально-економічній сфері.

Субрегіональна інтеграція та її значення для глобальної економіки. Участь міжнародних організацій у процесах розвитку економіки Південно-Американських країн.

Тема 8. Інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні

Специфіка природно-ресурсного та соціокультурного потенціалу інтеграції країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. АСЕАН. АТЕС. Історія економічних відносин КНР та Японії. Нерівномірності у економічному розвитку країн регіону.

Зовнішньоторгівельний баланс країн регіону. Специфіка диверсифікації економіки країн АТР.

Тема 9. Україна в процесах функціонування світових та регіональних економічних об'єднань

Внутрішні та міжнародні чинники та перспективи інтеграції України у міжнародний економічний простір.

Зміна структури пріоритетів зовнішньоекономічних зв'язків у процесі розвитку постперехідної економіки. Стратегічні напрями інтеграційних процесів.

Рекомендована література

Базова

1. Вехи экономической мысли : Т. 6. Международная экономика / под. ред. А. Киреева. – М. : ТЕИС. - 2006. – 720 с.
2. Европейская интеграция / под ред. О. Буториной. – М. : ИД Деловая литература. - 2011. – 720 с.
3. Ливенцев Н. Международная экономическая интеграция / Н. Ливенцев. – М.: “Фарго”. - 2006. – 430 с.
4. Липатов В. Международная экономическая интеграция / В. Липатов. – М. : Евразийский открытый институт. - 2011. – 150 с.
5. Липов В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини : навчально-практичний посібник / В. Липов. – К. : Професіонал. - 2008. – 368 с.
6. Липов В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Практикум : навчально-практичний посібник / В. Липов. – К. : Професіонал. - 2009. – 336 с.
7. Липов В. Міжнародна економіка: структурно-цивілізаційні основи розвитку / В. Липов. – Х. : Вид-во ХНЕУ. - 2007. – 208 с.
8. Липов В. Практикум для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини": тести, практичні та ситуаційні завдання : навчально-практичний посібник / В. Липов. – Х. : Вид. ХНЕУ. - 2008. – 196 с.
9. Лук'яненко Д. Міжнародна економічна інтеграція / Д. Лук'яненко. – К.: “Мімо”. - 1996. – 322 с.

10. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / А. С. Філіпченко, В. С. Будкін, М. А. Дудченко. – К.: “Мімо”. 2004. – 282 с.

Допоміжна

1. Світова та європейська інтеграція / за ред. проф. Я. Малика. – Львів: НУЛП. - 2005. – 292 с.

2. Семак Е. Международная экономическая интеграция : курс лекций / Е. Семенов. – Мн. : БГУ. -2007. – 200 с.

3. Семенов К. Международная экономическая интеграция : учебное пособие / К. Семенов. – М. : Логос. - 2001. – 282 с.

4. Хейфец В. Международная интеграция / В. Хейфец, А. Оводенко / СПб.: СПбГУАП. - 2003. – 68 с.

5. Шишков Ю. Теории региональной экономической интеграции / Ю. Шишков. – М.: Мысль. - 1978. – 220 с.

6. Шкваря Л. Международная экономическая интеграция в мировом хозяйстве / Л. Шкваря. – М. : ИНФРА-М. - 2011. – 315 с.

Міжнародні системи та глобальний розвиток

Тема 1. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження

Система наук про міжнародні відносини. Основні наукові школи дослідження міжнародних відносин. Структурні елементи дисципліни. Завдання і структура курсу. Сутність і основні характеристики системності. Системні функції в науці. Термінологічний апарат системної теорії. Міжнародні відносини крізь призму системності. Принципи системного аналізу явища міжнародних відносин.

Тема 2. Концептуально-теоретичні засади системних досліджень та системний підхід до аналізу міжнародних відносин

Підходи до дослідження міжнародних систем. Динаміка міжнародних систем. Концепції міжнародних систем. Теорії міжнародного порядку. Структура і процес у міжнародній системі.

Структура міжнародних систем. Природа елементів. Стабільність та безпека міжнародних систем. Середовище системи міжнародних відносин. Поняття міжнародного середовища. Внутрішнє та зовнішнє середовище. Теорії міжнародного середовища. Географічне середовище. Геополітика та геостратегія. Соціальне середовище.

Тема 3. Структурні рівні системи міжнародних відносин

Багаторівневність системи міжнародних відносин. Структурні рівні системи міжнародних відносин (глобальний рівень; регіональний та субрегіональний рівні; рівень двосторонніх відносин; національний рівень). Транснаціональний рівень міжнародних відносин. Системність Довестфальського світоустрою. Закони функціонування та трансформації міжнародних систем.

Довестфальський етап міжнародних відносин, його головні ознаки. Виникнення явища міжнародних відносин. Початок поділу взаємодій на внутрішні та зовнішні. Формування міжнародного життя та міжнародної політики. Виникнення інституту держави. Близькосхідна стародавня система міжнародних відносин. Далекосхідна система.

Антична Середземноморська система міжнародних відносин. Європейська середньовічна система міжнародних відносин.

Тема 4. Вестфальська світополітична модель світу

Вестфальська світополітична модель міжнародних відносин: основні характеристики. Основні принципи нових міжнародних відносин. Формування і розвиток європоцентричного світу.

Віденська міжнародна система. Версальсько - Вашингтонська система міжнародних відносин. Формування регіональних підсистем міжнародних відносин.

Головні характеристики Ялтинсько - Потсдамської системи міжнародних відносин.

Тема 5. Постбіполярна міжнародно-політична система

Формування нової системи міжнародних відносин. Специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи. Структурно-функціональні атрибути сучасної міжнародної системи.

Міжнародні організації як механізми регулювання міжнародних відносин. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі.

Тема 6. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин

Проблема визначення національних інтересів України. Пріоритетні напрями зовнішньої політики України. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці України. Геополітичний простір України.

Вплив міжнародних регіонів на формування зовнішньої політики України. Україна в європейському просторі. Євроатлантичний вимір зовнішньої політики України. Україна в інтеграційних процесах.

Безпека України: чинники нестабільності. Україна в системі європейської безпеки.

Тема 7. Особливості глобалізації та її наслідки. Поняття глобалізації

Прояви глобалізації. Об'єктивна природа глобалізації. "Суб'єктивізм" глобалізації. Амбівалентний характер глобалізації.

Етапи осмислення глобалізації. Класичні уявлення про глобалізацію. Марксистське бачення глобалізації. Теорія модернізації та глобалізація. Теорії глобалізації.

Форми осмислення глобалізації. Теорія та ідеологія. Термінологічний аналіз ідеологем глобалізації. Глобалізм - неоліберальна концепція глобалізації. «Вашингтонський консенсус» як базова доктрина ліберального трактування глобалізації. «Поствашингтонський консенсус». Структура ідеології глобалізму. Роль держави в концепціях глобалізму.

Тема 8. Альтерглобалізм як альтернатива глобалізові

Альтерглобалізм як альтернатива глобалізові. Історія виникнення та розвитку альтерглобалістського руху. Особливості соціально-політичної бази альтерглобалізму. Зміст ідеології альтерглобалізму. Роль держави в концепціях альтерглобалізму.

Актуалізація іміджевого контексту глобалізації. Дискурсивні моделі глобалізації. Дискурсивний аналіз сформованих у громадській думці розумінь глобалізації. Світова громадська думка про глобалізацію та її наслідки. Глобалізація очима української громадськості. Імідж глобалізації та проблеми його коректування. Проблема транснаціональної ідентичності в сучасній науці.

Тема 9. Глобальне управління і підходи до його реалізації

Особливості глобального управління. Парадигми глобального управління. Суб'єкти і об'єкти глобального управління. Архітектура глобального управління. Вплив глобалізації на національну державу.

Механізм впливу глобалізації на суверенітет і функції національної держави. Напрями розвитку національної держави в умовах глобалізації. Соціальні функції держави і глобалізація.

Тема 10. Глобальний розвиток Європи

Глобалізація європейських країн. Економічна глобалізація Європи. Соціально-політичні наслідки глобалізації. Вплив глобалізації на європейські держави добробуту. Розвиток європейських сил безпеки. Співпраця військ держав ЄС та НАТО.

Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. - К.: Фада. ЛТД, 2001. - 224 с.
2. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи та глобальний розвиток: Навчальний посібник. - К.: ВПЦ „Київський університет”, 2004. - 314 с.
3. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжоли. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. - 606 с.
4. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-

антропологічні виміри): Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2015. - 556 с.

5. Тихомирова Є. Б. Паблік рилейшнз у глобалізованому світі: монографія / Є. Б. Тихомирова. - К.: Наша культура і наука, 2004. - 489 с.

6. Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі: Монографія. - Рівне : видавець О. М. Зень, 2009. - 479 с.

Додаткова

1. Арон Р. Мир і війна між націями. - К., Юніверс, 2000. - 688 с.

2. Бжезинский Збигнев. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. - М.: Междунар. отношения, 1999. - 256 с.

3. Богатуров А.Д., Косолапов Н.А., Хрусталеv М.А. Очерки теории и методологии политического анализа международных отношений. М.: Научно-образовательный форум по международным отношениям, 2002. (<http://obraforum.ru/Essays.htm>)

4. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. Пер. с англ. П. М. Кудюкина. Под общей редакцией канд. полит, наук Б. Ю. Кагарлицкий — СПб.: Издательство «Университетская книга» ,2001. - 416 с. (<http://www.alleng.rU/d/polit/pol049.htm>)

5. Василенко И.А. Политическая глобалистика: Учебное пособие для вузов. - М.: Логос, 2000. - 360 с.

6. Введение в теорию международных отношений. Учебное пособие / Отв. ред. А.С. Манькин. М., 2001.

7. Восток/Запад: Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. / Учебное пособие под ред. А.Д.Воскресенского. М.,МГИМО, 2002. - 528 С.

Методологія і організація наукових досліджень

Тема 1. Наука як продуктивна сила

Сутність науки та її цілі. Функції науки.

Класифікація наук. Мета і завдання фундаментальних та прикладних наук.

Організація науково-дослідної діяльності в Україні. Категорії наукових і науково-педагогічних працівників. Показники наукового потенціалу країни, результатів наукової та науково-дослідної роботи.

Формування вченого як особистості та режим його праці. Особливості творчої праці в дослідницькій роботі. Основні психофізіологічні риси діяльності вчених. Проблема підтримання працездатності вченого.

Тема 2. Філософські та загальнонаукові методи економічних досліджень

Загальна характеристика методів економічних досліджень. Функції і риси методів. Класифікація методів.

Філософські (фундаментальні) методи дослідження. Діалектичний метод пізнання.

Загальнонаукові методи дослідження. Аналіз і синтез. Індукція і дедукція. Аналогія і моделювання. Абстрагування і конкретизація. Системний аналіз. Аргументація. Формалізація. Спостереження.

Тема 3. Конкретно-наукові методи дослідження

Історичний метод.

Абстрактно-логічний метод.

Статистико-економічний метод.

Монографічний метод.

Розрахунково-конструктивний метод.

Балансовий метод.

Комплексно-програмно-цільовий метод.

Експериментальний метод.

Економіко-математичний метод.

Соціологічний метод.

Тема 4. Методи опитування в економіці

Суть та особливості опитування. Умови отримання достовірної і надійної інформації. Заходи для посилення надійності одержуваної інформації.

Види опитування. Одноразове і багаторазове. Усне, письмове, інтернет-опитування. Просте і поглиблене опитування.

Метод інтерв'ю. Інтерв'ю стандартизоване, напівстандартизоване та вільне. Вільні нестандартні і формалізовані інтерв'ю. Основні фази ведення інтерв'ювання.

Тема 5. Анкетний метод дослідження

Суть та особливості анкетування. Умови застосування анкетного методу. Організація анкетного дослідження та приготування до нього. Питання анкети. Відкриті і закриті. Черговість питань в анкеті. Правила побудови анкети. Вимоги до загальної структури анкети.

Тема 6. Організація наукового дослідження

Сутність наукових досліджень та їх класифікація.

Основні етапи в організації наукових досліджень.

Вибір проблеми та конкретизація теми дослідження. Актуальність теми. Визначення мети та завдань наукового дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Формування робочої гіпотези. Встановлення наукової новизни і практичної значимості.

Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. Календарний план-графік наукового дослідження. Схема обґрунтування теми наукового дослідження.

Стратегії наукових досліджень. Лінійна, циклічна, розгалужена, адаптивна стратегія, стратегія приростів наукового дослідження, випадковий пошук.

Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність. Види ефективності наукових досліджень.

Тема 7. Інформаційна база наукових досліджень

Роль інформації в наукових документах. Критерії визначення її якості. Класифікація джерел наукової інформації. Класифікація наукових документів. Первинні і вторинні наукові документи.

Способи передачі змісту наукового документа в науковому дослідженні. Цитування та інтерпретація тексту.

Режим доступу до наукової інформації. Відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом.

Структура і призначення наукових документів. Форми сигнальної інформації.

Принципи збору інформаційного матеріалу. Робота з літературними джерелами. Правила складання бібліографії.

Тема 8. Основні положення наукової методології

Місце теорії в наукових дослідженнях. Наукова ідея, гіпотеза, категорія.

Методологія і методи наукового пізнання. Загальна методологія і часткова методологія. Метод. Методика. Метод науки. Діалектичний підхід в наукових дослідженнях. Метафізичний метод.

Основні групи загальних методів наукового дослідження. Емпіричні методи. Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях. Методи теоретичного дослідження. Умовивід. Правила аргументації.

Спеціальні методи економічних досліджень. Методи збору та узагальнення інформації. Правила побудови таблиць. Методи аналізу. Методи прогнозування. Методи моделювання.

Тема 9. Евристичні методи досліджень

Суть евристичних методів та їх моделі. Поняття евристики.

Основні евристичні методи досліджень. Метод “мозкового штурму”. Метод “конференції ідей”. Метод експертних оцінок. Метод Дельфі. Метод контрольних запитань. Методи асоціацій та аналогій. Морфологічний аналіз. Функціональний аналіз.

Тема 10. Презентація результатів науково-дослідної роботи

Оформлення науково-дослідної роботи.

Оприлюднення результатів наукових досліджень як елемент наукової діяльності. Форми оприлюднення. Функції наукових публікацій.

Наукова стаття та основні вимоги до її оформлення. Елементи наукової статті.

Мова та стиль наукового дослідження.

Процес підготовки наукової публікації.

Науковий виступ, участь у наукових дебатах. Використання в науковому виступі ілюстративного матеріалу.

Список рекомендованої літератури

1. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація : навч. посіб. / за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – с. 36-40.
2. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : навчальний посібник / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – с. 182-201.
3. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження / С. В. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 415 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – с. 105-127.
5. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / В. І. Романчиков. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – с. 93-102.
6. Стадник М.Є. Методика економічних досліджень / М.Є. Стадник : курс лекцій. – Львів, 2005. – 88 с.
7. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – К. : Знання, 2007. – с. 185-188.
8. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навчальний посібник / Н. В. Чупріна. – К. : КНУТД, 2009. – с. 337-338. 346-352.
9. Яцків М.І. Теорія економічного аналізу / М.І. Яцків. – Львів : Світ, 1993. – 216 с.

Міжнародна економіка

Розділ 1. Теорія і практика міжнародних економічних відносин

Тема 1. Міжнародна економічна система

Предмет курсу «Міжнародна економіка». Міжнародна макроекономіка. Міжнародна мікроекономіка. Основні ознаки міжнародної економіки. Світовий ринок, його сутність та особливості формування. Структура та головні характеристики світового ринку. Світове господарство як система: виникнення і етапи розвитку. Світова економіка, її ресурси та потенціал розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародний поділ праці. Міжнародна спеціалізація виробництва. Міжнародне виробниче кооперування, його форми. Фактори міжнародного поділу праці. Взаємодія національних економік на основі міжнародного поділу праці. Міжнародна економічна система. Сутність, особливості міжнародних економічних відносин (МЕВ). Механізм МЕВ. Форми міжнародних економічних відносин. Рівні міжнародних економічних відносин. Суб'єкти міжнародних економічних відносин. Середовище міжнародних економічних відносин, його особливості та структуризація. Політико-правове середовище міжнародних економічних відносин.

Економічне середовище міжнародних економічних відносин. Соціально-культурне середовище міжнародних економічних відносин. Ресурси та інфраструктура. Міжнародний транспорт і зв'язок.

Тема 2. Міжнародна торгівля

Сутність міжнародної торгівлі. Експорт. Імпорт. Реекспорт. Реімпорт. Транзит. Механізм міжнародної торгівлі. Методи міжнародної торгівлі. Класичні теорії міжнародної торгівлі. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі. Світовий товарообіг і географічна структура міжнародної торгівлі. Товарна структура міжнародної торгівлі. Ринок промислових товарів. Ринок сировинних товарів. Міжнародна торгівля послугами. Торговельний баланс. Сальдо торговельного балансу. Зовнішньоторговельний оборот. Ціноутворення в міжнародній торгівлі. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі.

Суб'єкти міжнародного бізнесу. Міжнародні корпорації: транснаціональні, багатонаціональні корпорації. Транснаціональні корпорації, суть, критерії та еволюція. Специфіка та масштаби діяльності ТНК. Правила міжнародного інвестування. Вплив міжнародних корпорацій на країни, що приймають та на країни базування. Вільні економічні зони як інструмент залучення прямих іноземних інвестицій. Міжнародні стратегічні альянси. Цілі створення та особливості функціонування. Злиття та поглинання у міжнародному бізнесі. Форми і методи регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях. Портфельні закордонні

інвестиції; причини їх здійснення та тенденції вивозу. Переваги та недоліки портфельних інвестицій. Структура портфельних інвестицій. Основні портфельні інвестори (інвестиційні фонди, пенсійні фонди, страхові компанії, ТНК, банки). Ринок цінних паперів та його інструменти. Інвестиційні та кредитні цінні папери. Цінні папери на євrorинку. Міжнародна інвестиційна діяльність України.

Тема 3. Міжнародні інвестиції та міжнародне виробництво

Інвестиції в системі міжнародного руху капіталу. Мотивація міжнародної інвестиційної діяльності. Форми іноземних інвестицій. Міжнародний інвестиційний ринок, його структура та особливості розвитку. Мотивація та стратегія залучення іноземних інвестицій у глобальному середовищі. Теорії міжнародних інвестицій. Класична теорія міжнародних інвестицій. Неокласичний підхід. Правило Вальраса. Альтернативні теорії міжнародного інвестування: монополістичної конкуренції, індустриальної організації, міжнародної конкурентоспроможності галузі тощо. Прямі іноземні інвестиції та їх причини. Підприємства з іноземними інвестиціями. Основні чинники прямих іноземних інвестицій: маркетингові, торговельні, вартісні, інвестиційний клімат, загальні. Економічні та соціальні наслідки для країн-донорів та реципієнтів міжнародних інвестицій. Масштаби міжнародних прямих інвестицій та їх розподіл у світовому господарстві. Методи здійснення прямого іноземного інвестування. Спільні підприємства та їх роль в залученні іноземного капіталу. Державна підтримка прямих інвестицій.

Тема 4. Міжнародний кредит

Міжнародний кредит та його функції в сучасній економіці. Теорії кредиту. Принципи міжнародного кредитування. Фактори розвитку міжнародних кредитних відносин. Позитивна та негативна роль міжнародного кредиту. Міжчасова торгівля. Форми міжнародного кредитування, їх класифікація. Сучасні різновиди форм міжнародного кредитування. Єврокредити. Лізинг. Факторинг. Форфейтинг. Внутрішньокорпоративне кредитування. Інституціональна структура міжнародного кредиту. Міжнародний кредитний ринок. Міжнародна заборгованість. Міжнародні кредитно-фінансові інститути та їх діяльність. Лондонський клуб кредиторів. Паризький клуб кредиторів. Особливості діяльності Міжнародного валютного фонду. Група Світового Банку: принципи та напрями діяльності. Україна в міжнародних кредитних відносинах.

Тема 5. Міжнародна трудова міграція

Міжнародна міграція робочої сили: сутність, причини та види. Історичні аспекти міжнародного переміщення населення. Еміграція та імміграція.

Реєміграція. Міграційне сальдо. Основні демографічні показники. Сутність та фактори виникнення світового ринку робочої сили. Етапи міжнародної міграції робочої сили. Центри і основні напрями міжнародної міграції робочої сили. Світові ринки робочої сили. Основні експортери робочої сили. “Відплив інтелекту”. Становлення глобального ринку праці. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції: для країн еміграції, для країн імміграції. Сучасні риси міжнародної трудової міграції та розвитку міжнародного ринку праці.

Тема 6. Світова валютна система

Світова валютна система як елемент міжнародних валютних відносин. Національна, регіональна і світова валютні системи. Сутність і функції валютної системи. Умови ефективного функціонування світової валютної системи.

Складові світової валютної системи та їх взаємодія. Валюта і валютний курс. Валютні ринки. Міжнародна валютна ліквідність. Міжнародні валютно-фінансові організації.

Еволюція світової валютної системи. Паризька валютна система як система золотомонетного стандарту. Принципи Генуезької валютної системи. Характерні риси Бреттон-Вудської валютної системи. Криза Бреттон-Вудської валютної системи. Переваги і недоліки Ямайської валютної системи. Потреба в реформуванні світової валютної системи у XXI столітті.

Становлення і розвиток європейської валютної системи. Передумови створення Європейської валютної системи (ЄВС). Сутність і цілі ЄВС. Розвиток ЄВС за “Планом Делора” та Маастрихтською угодою. Формування зони євро. Сучасний стан та проблеми розвитку ЄВС.

Тема 7. Міжнародні розрахунки та платіжний баланс

Організаційні засади здійснення міжнародних розрахунків. Поняття міжнародних розрахунків. Торговельні і неторгові розрахунки. Кореспондентські відносини банків. Лоро-рахунки. Ностро-рахунки.

Форми міжнародних розрахунків. Акредитив, його види, переваги та недоліки. Особливості інкасової форми розрахунків. Сутність банківського переказу і його роль у забезпеченні міжнародних розрахунків. Використання відкритого рахунку та інших форм.

Економічний зміст платіжного балансу. Сутність платіжного балансу. Принципи побудови платіжного балансу. Джерела інформації для складання платіжного балансу. Стандартне та аналітичне представлення платіжного балансу.

Роль платіжного балансу в підтриманні макроекономічної рівноваги. Макроекономічні фактори впливу на платіжний баланс. Рівняння платіжного балансу та його економічний зміст. Дефіцит платіжного балансу та його надзвичайне фінансування. Проблеми рівноваги платіжного балансу України.

Платіжний баланс і міжнародна інвестиційна позиція країни.

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови, цілі, форми, рівні, типи. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Етапи міжнародної економічної інтеграції: преференційна торгова угода, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний (і валютний) союз, політичний союз. Статичні і динамічні ефекти інтеграції.

Становлення і розвиток Європейської економічної інтеграції. Північноамериканська модель економічної інтеграції. Специфіка латиноамериканських інтеграційних процесів.

Особливості економічної інтеграції країн Азії, Африки, арабського світу.

Перспективи інтеграційного розвитку на пострадянському просторі: СНД, ЄС, ГУАМ. Основні інтеграційні угруповання світу: ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР.

Наслідки міжнародної економічної інтеграції: для країн-учасниць, для аутсайдерів, для світової економіки. Сучасні особливості та тенденції світових інтеграційних процесів

Тема 9. Глобалізація та економічний розвиток

Зміст глобалізаційних процесів. Сутність та основні ознаки глобалізації. Етапи розвитку глобалізації. Наслідки глобалізації для розвинутих країн та країн, що розвиваються.

Економічна і фінансова глобалізація. Форми прояву фінансової глобалізації. Фінансові інновації. Фінансовий інжиніринг.

Класифікація глобальних проблем та шляхи їх вирішення. Продовольча проблема у світі. Еколого-економічні проблеми розвитку сучасної цивілізації. Бідність і нерівність у доходах. Боротьба з міжнародним тероризмом.

Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу. Економічна динаміка в розвинутих країнах. Нові індустріальні країни та джерела їх економічного зростання. Трансформаційні процеси в перехідних економіках. Проблеми економічної динаміки в країнах, що розвиваються.

Роль ООН у регулюванні глобальних проблем людства.

Розділ 2. Економіка зарубіжних країн та окремих регіонів

Тема 1. Світове господарство і міжнародна економіка

Світове господарство. Світовий ринок. Міжнародні економічні зв'язки. Зародження світового господарства. Сільськогосподарська революція. Три великі суспільні поділи праці. Виникнення і еволюція грошей. Епоха великих географічних відкриттів. Мануфактура. Промисловий переворот. Остаточне

формування світового господарства. Особливості сучасного етапу розвитку світового господарства.

Інтеграція України до світового господарства. Україна в міжнародному поділі праці. Економічний розвиток України в умовах глобалізації. Зовнішня торгівля України та її конкурентоспроможність. Місце України на світовому ринку товарів та послуг та потенційні можливості. Участь України в міжнародних інвестиційних процесах. Процес входження України в міжнародну валютно-фінансову систему. Україна в системі міжнародної передачі технології. Україна в процесі міжнародної трудової міграції. Зовнішня заборгованість України. Україна в системі міжнародних транспортних комунікацій. Перспективи розвитку України як транзитної держави. Місце і роль України у вирішенні глобальних проблем сучасності.

Тема 2. Європейська економічна система

Особливості розвитку інтеграційних процесів в Європі. Європейське співтовариство (ЄС) та його склад. Цілі створення ЄС, логіка його становлення та основні етапи розвитку. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Паризький договір. Створення ЄЕС і Євроатома. Римський договір. Митний союз. Формування спільного ринку. Цілі, механізми та особливості формування валютно-економічного і політичного союзу. Сучасна інституціональна структура і політико-правові механізми ЄС. Політика ЄС стосовно третіх країн та їх угруповань. Субрегіональні економічні угруповання. Бенілюкс. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Цілі створення, основні завдання і особливості діяльності. Перспективи ЄАВТ. Формування Європейського економічного простору.

Теорія і практика соціалістичної економічної інтеграції. Потенціал і сучасні особливості східноєвропейської економічної інтеграції. Умови і передумови загальноєвропейської економічної інтеграції. Внутрішньоєвропейська сумісність: політико-правовий, економічний і соціальний аспекти. Вплив зовнішніх факторів на процеси загальноєвропейської економічної інтеграції.

Тема 3. Економіка країн американського континенту

Бразилія, Мексика та Аргентина. Держави регіону та короткі історичні довідки про них. Загальні економічні та демографічні показники держав, їх природноресурсний потенціал. Економіка країн регіону з точки зору міжнародного поділу праці. Зовнішньоекономічні зв'язки. Економіка Латинської Америки. Американська економічна інтеграція. Основні економічні інтеграційні угруповання на американському континенті

Тема 4. Економіка нових індустріальних країн

Нові індустріальні країни: причини швидкого економічного зростання. Азіатські "тигри". Особливості соціально-економічного розвитку Китаю. Роль транснаціонального капіталу. Соціально-економічні проблеми країн, що

розвиваються на сучасному етапі: подолання відсталості, зростаючий зовнішній борг, залежність у сфері НТП, голод, хвороби, екологічні негаразди. Чинники появи НІК. Закономірності розвитку НІК. Особливості економіки азіатських "драконів".

Тема 5. Економіка країн СНД і Балтії

Характеристика основних галузей промисловості Росії. Склад регіону та короткі історичні довідки про держави, що були суб'єктами колишнього СРСР. Природно-ресурсний потенціал. Порівняльна характеристика промисловості. Сільське господарство. Транспорт. Зовнішньоекономічні зв'язки між зазначеними країнами та з іншими країнами.

Тема 6. Економіка країн Африки

Загальні риси і особливості економіки країн Африки. Короткі історичні довідки про держави регіону. Загальні економічні та демографічні показники. Особливості природно-ресурсного потенціалу. Галузі економіки міжнародної спеціалізації. Міжнародні економічні зв'язки. Рівень розвитку та структура економіки. Перспективи економічного розвитку країн Африканського континенту. Україна та Африка: перспективи економічної співпраці.

Тема 7. Міжнародна економічна політика України

Поняття й ознаки національної економіки. Ефективність національної економіки. Економіка в структурі суспільства. Типи національних економік. Умови переходу національного господарського комплексу (НГК, або національної економіки) України до ринкової економіки. Стан, проблеми та перспективи розвитку української економіки

Основні міжгалузеві комплекси (МГК) та їх структура. Місце і роль зовнішньоекономічного сектора в національній економіці. Внутрішні та зовнішні чинники формування зовнішньоекономічного сектора. Україна в міжнародному економічному просторі. Сутність державної зовнішньоекономічної політики. Цілі зовнішньоекономічної політики в трансформаційній економіці. Загальні (зростання економічного добробуту, зайнятість населення, монетарна стабільність, активний зовнішньоторговельний баланс) і спеціальні цілі. Проміжні цілі постсоціалістичної зовнішньоторговельної політики. Чинники формування зовнішньоекономічної політики. Пріоритети державної зовнішньоекономічної політики. Інструменти державної зовнішньоекономічної політики. Нова модель економічного розвитку України.

Тема 8. Економіка країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону

Економіка країн Південно-Східної та Південної Азії. Особливості інтеграційних процесів у регіоні. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС).

Місце і роль країн Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР) у зовнішньополітичній і зовнішньоекономічній стратегіях інтеграції України у світове співтовариство. Сучасний стан зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами Азії. Територіальна та галузева структури зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами АТР. Основні торговельні партнери. Особливості двосторонніх відносин Україна – Китай, Україна – Японія, Україна – Південна Корея, Україна – Індія. Перспективи співробітництва України з іншими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Список рекомендованої літератури

1. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко – К. : ЦУЛ, 2013. – 560 с.
2. Липов В. В. Міжнародна економіка : світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль І. Світова система господарювання [Текст] : навчально-практичний посібник / В. В. Липов. – К. : Професіонал, 2012. – 368 с.
 1. Янишин Я. С. Міжнародні економічні відносини: Практикум. / Я. С. Янишин, І. Я. Бернацька, О. О. Брух // - Львів: Український бестселлер, 2016. – 186 с.
 2. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – К. : Знання , 2014. – 406 с.
 3. Крилова Н. В. Міжнародна торгівля [Текст] : навч. посібник / Н. В. Крилова. – К. : Знання, 2008. – 365 с.
 4. Липов В. В. Міжнародна економіка : світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль І. Світова система господарювання [Текст] : навчально-практичний посібник / В. В. Липов. – К. : Професіонал, 2010. – 368 с.
 5. Михайлів З. В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції : навч. посібник / З. В. Михайлів, З. П. Гаталяк, Н. І. Горбаль. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2012. – 244 с.
 6. Міжнародна економіка / Козак Ю.Т. – К. : ЦНЛ, 2002. – 436 с.
 7. Міжнародна економіка: навч. посібник / За ред. Ю. Т. Дмитрієва. – К. : 2012. – 435 с.
 8. Міжнародна економіка : підручник / За ред. В. М. Тарасевича. – К. : ЦУЛ, 2013. – 224 с.

Менеджмент

Тема 1. Суть, роль і методологічні основи менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Суть, зміст менеджменту та управління. Менеджмент як система наукових знань та як мистецтво управління. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Рівні управління. Групи менеджерів. Існуючі парадигми менеджменту.

Тема 2. Закони, закономірності та принципи менеджменту

Закони та закономірності менеджменту. Суть, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети. Загальні принципи управління. Сучасні принципи менеджменту.

Тема 3. Функції менеджменту

Поняття функцій процесу управління. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Класифікація функцій менеджменту. Процес організації управління та його складові. Взаємозв'язок елементів управління.

Тема 4. Планування як загальна функція менеджменту

Суть планування. Методи розробки планів. Оцінка сильних і слабких сторін організацій. Місія організації та цілі в управлінні. Стратегічне планування та розробка стратегії. Планування реалізації стратегії. Загальна характеристика бізнес-планування. Концепція управління за цілями.

Тема 5. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту

Владні повноваження, відповідальність і делегування. Процес делегування повноважень і відповідальність. Організаційний механізм і структура управління. Елементи проектування організації. Вплив ситуаційних чинників на проектування організації. Головні форми проектування структур управління. Характеристика структур управління.

Тема 6. Мотивація як загальна функція менеджменту

Зміст і еволюція поняття мотивації. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Мотивація і компенсація. Сучасні підходи до мотивації персоналу.

Тема 7. Контроль як загальна функція менеджменту

Суть і зміст контролю. Види контролю. Процес контролю. Поведінкові аспекти контролю. Характеристики ефективного контролю. Контроль і вимірювання результатів роботи персоналу.

Тема 8. Регулювання як загальна функція менеджменту

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання.

Тема 9. Управлінські рішення

Суть і види управлінських рішень. Основні підходи до прийняття рішень. Процес прийняття рішень. Етапи раціонального вирішення проблем. Моделі та методи прийняття рішень. Організація та контроль виконання рішень.

Тема 10. Інформація і комунікації в менеджменті

Інформація, її види і роль у менеджменті. Класифікація інформації. Елементи системи обміну інформацією. Поняття і роль комунікації. Види і форми комунікацій. Перешкоди в організаційних комунікаціях. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу комунікацій.

Тема 11. Соціальна відповідальність та етика управління

Сутність відповідальності та етики в менеджменті. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

Тема 12. Природа організаційних змін та управління ними

Природа організаційних змін. Управління змінами. Використання участі робітників в управлінні для здійснення змін. Значення ефективності, її види. Критерії та показники ефективності управління. Методи розрахунку економічної ефективності управлінської праці. Методика визначення економічної ефективності впровадження заходів із удосконалення управління.

Тема 13. Управління конфліктами, стресами і змінами

Природа конфлікту в організації, типи конфліктів. Управління конфліктною ситуацією. Структурні методи вирішення конфліктів. Природа організаційних змін. Міжособистісні стилі вирішення конфліктів. Організаційний розвиток. Природа стресу.

Тема 14. Управління трудовими ресурсами

Етапи управління трудовими ресурсами. Інвентаризація трудових спеціальностей. Формування трудових ресурсів. Розвиток трудових ресурсів. Методи підготовки управлінських кадрів та якість трудового життя. Підвищення якості трудового життя.

Тема 15. Управління виробництвом: створення операційної системи

Системний підхід до управління операціями. Питання етики в управлінні виробництвом. Проектування виробів і процесів у виробництві. Проектування продуктів і процесів у сфері послуг. Виробничі потужності, місцезнаходження, проектні рішення. Проектування робіт і нормування праці.

Тема 16. Управління виробництвом: функціонування операційної системи

Характеристика календарного планування випуску продукції. Управління запасами. Оперативне управління виробництвом. Сутність проектного підходу до управління організацією. Загальний менеджмент якості (TQM). Планування якості.

Рекомендована література

1. Баєва О.В. Основи менеджменту: практикум: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 524 с.
2. Бєсєдін М.О., Нагаєв В.М. Основи менеджменту: оціночно-ситуаційний підхід (модульний варіант): підручник. Київ: Центр видавничої літератури, 2005. 496с.
3. Мостенська Т.Л., Луцький О.В., Ільєнко О.В. Менеджмент: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2013. 758с.
4. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій: підручник. Київ: Кондор, 2009. 680с.

Управління ТНК

Тема 1. Середовище міжнародного менеджменту

Особливості поділу зовнішнього середовища на окремі сегменти. Концепція ресурсної залежності. Моделі впливу зовнішнього середовища на міжнародні корпорації. Економічний сегмент зовнішнього середовища.

Вплив технологічного сектору зовнішнього середовища на особливості їх розвитку. Складові екологічного сектору зовнішнього середовища. Функції політичного сектору зовнішнього середовища. Мінливість середовища, невизначеність середовища, складність середовища. Вплив культурного середовища на особливості управління персоналом міжнародних корпорацій.

Тема 2. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях

Суть поняття «управлінське рішення». Процес прийняття рішення. Проблема і можливість. Види рішень. Етапи прийняття рішень в міжнародній корпорації. Інформація та інформаційні процеси. Корпоративна культура організації. Рівні прийняття управлінських рішень в міжнародній корпорації.

Чинники, що ускладнюють процес контролю на міжнародному рівні.

Переваги децентралізованого прийняття рішень у міжнародній корпорації.

Тема 3. Організаційний розвиток міжнародних корпорацій

Концепція організаційного розвитку. Відмінності в характеристиках процесу організаційного розвитку. Зміни в міжнародних компаніях. Складові «кризового синдрому». Ситуації, в яких необхідно змінювати і розвивати міжнародний бізнес. Доцільність проведення перетворень. Основні напрями розвитку компанії згідно з формальними і неформальними факторами. Сучасні форми розвитку організаційних структур управління внутрішнього рівня. Мотиви реорганізації компаній у вигляді злиття (поглинання) компаній. Форми злиття (поглинання) компаній.

Тема 4. Управління людськими ресурсами у міжнародних корпораціях

Причини зміни роботи з персоналом у міжнародних корпораціях. Суть системи управління персоналом міжнародних корпорацій. Основні напрями роботи з персоналом. Сутність кадрової політики міжнародних корпорацій і її особливості на сучасному етапі. Основні підсистеми кадрової роботи. Мета, завдання й елементи кадрового планування в міжнародних компаніях. Складові процесу планування персоналу. Джерела набору трудових ресурсів для міжнародних корпорацій. Значення і мета адаптації персоналу в загальній системі управління трудовими ресурсами.

Значення мотивації персоналу. Схеми управління персоналом в американських, західноєвропейських і японських корпораціях. Роль, функції і повноваження кадрових служб міжнародних корпорацій.

Тема 5. Керівництво і комунікації в міжнародних корпораціях

Структура управлінських кадрів міжнародних компаній. Особливості керівництва у міжнародних корпораціях. Стиль керівництва, основні стильові шкали. Закону управління Макіавеллі. Закон Емерсона. Основні положення законів Файоля і Урвіка. Закони Тейлора і Форда. Закони бюрократії Макса Вебера. Закони бюрократизації Паркінсона. Моделі кар'єри керівників корпорації. Команди у міжнародних корпораціях. Бар'єри міжнародних комунікацій.

Шляхи підвищення ефективності міжнародних комунікацій.

Тема 6. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій

Форми і методи здійснення іноземних інвестицій. Суб'єкти та об'єкти інвестиційного процесу. Основні причини спільного підприємництва. Пріоритетні напрямки, що могли б бути визначальними для України. Функції інвестиційного менеджменту компанії. Механізм інвестиційного менеджменту компанії.

Інвестиційний клімат, методи дослідження інвестиційного клімату.

Тема 7. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій

Поняття соціальної відповідальності бізнесу. Основні аргументи на користь необхідності формування соціальних програм міжнародними корпораціями. Сутність підходу до оцінки соціальної відповідальності бізнесу з точки зору концепції «зацікавлених осіб». Корпоративна совість. Моральний рівень бізнесу в Україні. «Етичний кодекс» сучасного підприємства. Види конфліктів. Етапи міжнародного конфлікту. Фактори, які спричинюють етичні конфлікти на міжнародному рівні. Кодекси поведінки бізнесу та історія їх появи. Етика бізнесу і принципи всесвітньої етики. Основні порушення етики бізнесу. Рейтингова оцінка ділової репутації. Етичні конфлікти на мікрорівні.

Список рекомендованої літератури

1. Майер Дж. Міжнародне середовище бізнесу : Конкуренція та регулювання в глобальній економіці / Дж. Майер, Д. Олесевич. – [Пер. з англ.] – К. : Либідь, 2012. – 703 с.
2. Белошапка В. А. Транснациональные корпорации в международном бизнесе / В. А. Белошапка. – К., 2004.
3. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – [В 2-

- х томах]. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2011.
4. Блейк Джон. Европейский бухгалтерский учет : Справочник / Джон Блейк, Амант Орион. – [Пер. с англ.] – М. : ИИД «Филинь», 2007. – 400 с.
 5. Бобина М. Стратегические межфирменные альянсы / М. Бобина // Вопросы экономики. – 2012. - №4. – С. 96-110.
 6. Кадровый менеджмент : практическое руководство для руководителей и специалистов кадровых служб / Артемов О. Ю., Архипова Н. И. и др. – М. : ПРИОР, 2011. – 448 с.
 7. Кириченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : Навч. посіб. / О. А. Кириченко. – [3-є вид. перероб. і доп.] – К. : Знання-Прес, 2012. – 384 с.
 8. Коршунов В. І. Організація бухгалтерського обліку в зарубіжних країнах : Монографія / В. І. Коршунов. – Харків : Основа, 2009. – 226 с.
 9. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економічна інтеграція. – К., 2006.
 10. Панченко Є. М. Міжнародний менеджмент : Навч. посіб. / Є. М. Панченко. – К., 2006.